Александър Корнезов, ОТГОВОРНОСТ НА ДЪРЖАВАТА ЗА НАРУШАВАНЕ НА ПРАВОТО НА ЕС. Сиела: 2012. 600 стр. ISBN: 978-954-28-1068-1

Резюме

Монографията е първото цялостно изследване в българската литература, посветено на отговорността на държавата за нарушаване на правото на Европейския съюз. В нея се представят и анализират критично производствата и различните средства за защита и санкциониране на неизпълнението от държава членка на задълженията й, произтичащи от Договорите.

Структурно монографията е разделена на три части, които в логическа последователност анализират пълно и изчерпателно както преките производства за установяване и санкциониране на неизпълнението (чл. 258 – 260 ДФЕС), така и косвените средства за защита срещу него. Първата част, посветена на състава на нарушението, е своеобразно въведение в темата и третира основополагащи конституционни въпроси на правото на ЕС като неговите източници, характерните белези на противоправното деяние, видовете субекти на нарушението, както и т. нар. „особени“ състави на нарушението. Втората част, която е съставена от три раздела, анализира производството за установяване на неизпълнение на задълженията на държава членка по чл. 258 и 259 ДФЕС, особените производства и специалното съдебно-изпълнително производство по чл. 260 ДФЕС. Тази част изследва изчерпателно всички теоретични и практически аспекти на тези производства, и по-специално техния характер, страни, фази на

производството (досъдебна и съдебна), тежестта на доказване, защитата на държавата членка ответник, специалните съдебни производства (в областта на държавните помощи, сближаването на законодателствата, обществените поръчки, националната сигурност и при несъобщаване на мерките за транспониране на директива), особените несъдебни производства (при тежко и продължаващо нарушение на ценностите на Съюза, както и при прекомерен дефицит), правните последици на съдебното решение, както и възможността за налагане на глоба на държавите членки. Третата част на монографията е посветена на алтернативните или косвени средства за защита срещу нарушенията на правото на Съюза, извършени от държавите членки, необходимостта от които е обоснована от пределите на преките производства. Тук са изследвани различните правни способи за защита, с които разполагат физическите и юридически лица в производствата пред националните съдилища. Сред тях са някои от основополагащите парадигми в правото на Европейския съюз, като например предимството на правото на ЕС пред противоречащото му национално право, директния ефект на разпоредбите от правото на ЕС и отговорността на държавата за вредите, причинени от нарушаване на правото на ЕС. В тази част са разгледани и други по-непознати, но особено важни алтернативни способи за защита като например редът и условията за допускане на привременна защита, задължението за възстановяване на недължимо платеното, отмяната на влезли в сила актове (административни и съдебни), противоречащи на правото на ЕС, както и извънсъдебните способи за защита като правото на петиция до Европейския парламент и механизмите Solvit и EU Pilot.

Сред важните и актуални теми, предмет на изследването, се открояват ролята на Европейската комисия, Европейския парламент и най-вече на субектите на

частното право в идентифицирането и санкционирането на нарушенията, извършени от държавата; въпросът за ангажирането на отговорността на държавата при нарушаване на правото на ЕС от страна на националния законодател или на националната съдебна власт; пределите на компетентността на Съда на ЕС и редът за установяване и санкциониране на това нарушение и приложимите производствени правила, включително достъпът до материалите по делото в досъдебната и съдебната фаза на производството, силата на пресъдено нещо и силата на тълкувано нещо на съдебните решения, постановени в производството по чл. 258-259 ДФЕС, както и действието им във времето, и пр.

В монографията се анализират и редица неизследвани в българската и чуждата литература проблеми. Пример в това отношение са т. нар. „особени“ състави на нарушението в контекста на производството по чл. 258-259 ДФЕС (стр. 73-96); проблемите при изчисляване на глобите, наложени от Съда на Европейския съюз в производството по чл. 260 ДФЕС (стр. 344-356); задължението за служебно позоваване на правото на ЕС и приложението му в българския административен и граждански процес (стр. 409-421); несъответствието на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди с изискванията на правото на ЕС (стр. 494-500); въпросът за силата на пресъдено нещо на противоречащ на правото на ЕС акт на национален съд (стр. 500-519), както и възможността за отмяна на окончателни административни актове и влезли в сила съдебни актове, постановени в противоречие с правото на ЕС (стр. 519-531).

Изследването се основава на актуалната юриспруденция на Съда на ЕС като в основата на направения анализ са повече от 600 съдебни решения, най-

важните от които са представени подробно под формата на *case studies* с цел да илюстрират практическото приложение на изложените тези. В труда също са взети предвид достиженията на българската и чуждата правна литература.

Изготвил:

/д-р Александър Корнезов/